

VICTORIA TERRASSE



Bidrag til *Holberg i skolen*

Et forskningsprosjekt av

Andrea Bakken, Ada Lunde, Tyra Nyeberg og Katrine Stake.

Forord

Vi er fire jenter fra Elvebakken videregående skole og vi har jobbet med dette forskningsprosjektet innenfor faget samfunnsgeografi. Oppgaven skulle basere seg på temaet sted og vi har forsket på stedet Victoria Terrasse. Forskningen er gjennomført i Oslo våren 2013.

Vi ønsker å benytte anledningen til og takke Vibeke Strand, organisasjonssekretær i Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner, som arrangerte et møte med norske krigsveteraner; Oddvar Bjørge, Åge Aulie og Finn Ramsøy, takk for spennende og nyttig informasjon. Vi vil også takke vår forskningskontakt Barbara Wendelbo som har hjulpet oss med å komme i kontakt med flere nyttige kilder.

Takk til Odd Gunnar Skagestad, fagdirektør for marineressurser ved Utenriksdepartementet, for informasjon og omvisning i bygget. Til sist en stor takk til vår lærer Knut Erik Aarvold for god veiledning og oppfølging.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	2
1. Innledning.....	4
1.1 Valg av problemstilling	4
1.2 Vinkling av prosjektet	4
1.3 Forventninger og oppgavens hensikt.....	4
1.4 Valg av metode	5
1.5 Hva er «sted»?	6
1.6 Feilkilder.....	7
1.7 Forskningsetikk.....	7
2. Victoria Terrasse som sted	8
2.1 Fysisk stedsanalyse	8
2.1.1 Historisk utvikling.....	8
2.1.2 Natur og landskap.....	9
2.1.3 Bebyggelsens organisering og andre enkeltelementer	9
2.2 Feltarbeidet	10
3. Analyse og diskusjon	13
3.1 “Folk flest vet lite”	13
3.2 «Ikkested».....	14
3.3 Årsaker til at det kan være et «ikkested».....	15
3.4. Videre forskning	16
4. Konklusjon	17
Etterord	18
Kilder og litteratur	19
Vedlegg	21
Mal, intervju skjema	21
Intervjuer	22
Intervjuer utenfor Victoria Terrasse. 13.mars.....	22
Forsvarsmuseet, krigsveteranenes vaffel-torsdag, 21.mars	23
Utenriksdepartementet, intervju. 25.mars.....	24
Elvebakken videregående skole, intervju. 3. april	25
Notater fra vaffel-torsdag med krigsveteranene	26
Bilder.....	28

1. Innledning

1.1 Valg av problemstilling

Vi har valgt å forske på betydningen av stedet Victoria Terrasse i Oslo sentrum, bydel Frogner. Grunnen til at vi valgte akkurat dette stedet begynte med at vi innad i gruppen kåret bygget til Oslos flotteste bygning. Videre søkte vi på internett og fant ut at stedet hadde en meget interessant historie. Vi leste om bombingene i 1944, og raskt oppdaget vi at ingen av oss hadde hørt om denne hendelsen, det synes vi var pinlig. Nysgjerrigheten vokste etter hvert som vi leste oss opp på stedets historie. Det dro frem forskerne i oss, og sted var valgt.

Ettersom vi ikke hadde hørt om noe av stedets historie, da særskilt bombeangrepene, ønsket vi at prosjektet skulle gå ut på hva folk vet om stedet, hvilken tilknytning de har til stedet og det ledet oss til en problemstilling som baserer seg på oslofolks tilknytning til stedet i dag.

Problemstillingen lyder som følger

«Hvilken betydning har Victoria Terrasse som sted for oslofolk?»

Med denne problemstillingen ønsket vi å finne ut hvilke forbindelser, assosiasjoner, tanker og følelser som knytter mennesker til Victoria Terrasse.

1.2 Vinkling av prosjektet

Vi ser at Victoria Terrasse som sted har mye interessant historie på flere ulike plan. Stedet kan knyttes opp mot litteraturhistorie, statlige institusjoner, byplanlegging og historiske hendelser i nærområdet. Hendelsene som fant sted på Victoria Terrasse under krigen kan vi umiddelbart påpeke som det aspektet ved stedet som har hatt størst betydning for flest mennesker, det har berørt en hel nasjon.¹ Derfor har vi i vår oppgave valgt å vektlegge hva folk kan om Victoria Terrasse i forhold til krigen, men vi har likevel forhørt oss om de vet noe om stedet utenom dette.

1.3 Forventninger og oppgavens hensikt

Våre forventninger var at folk kan en del om stedet ettersom det inneholder mye ulik historie og at det ligger sentralt. Vi trodde at store deler av oslos befolkning, eller de som ferdes i Oslo, har kjennskap til stedet, og at de fleste kjenner til noe historisk ved det. Sagt med andre ord: vi trodde at vi, vår gruppe, var et unntak fra oslofolk flest, som ellers kjenner til stedets historie.

¹ Se bilde nummer 1

Hensikten med prosjektet var at vi var nysgjerrige på å finne ut hvor mye folk kunne om Victoria Terrasse, og med oppgaven ønsker vi å belyse våre funn fra feltarbeidet. Vi håper også på at prosjektet vårt vil øke osloborgernes bevissthet om stedsbetydning og Victoria Terrasse som sted.

1.4 Valg av metode

Vi har valgt å basere vårt forskningsprosjekt på kvalitativ metode, som vil si at vi har gjennomført en rekke intervjuer og samlet informasjon om ulike menneskers tidligere eller nåværende tilknytning og kjennskap til stedet Victoria Terrasse. Vi har hovedsakelig brukt intervju, i tillegg har vi fått mye ut av deltagende observasjon og forskjellig sekundærlitteratur. Intervjuobjektene var alt fra 17 til 92 år, og er derfor nokså representativt for samfunnet.

På grunn av byggets historie mente vi at det var viktig å komme i kontakt med noen som levde under krigen og få høre deres beretninger. Vi fikk arrangert et møte med tre krigsveteraner, og vi valgte å føre en åpen samtale med disse intervjuobjektene, der vi gjennom et par timers prat fikk mye nyttig og spennende informasjon om Victoria Terrasse under krigen, og hva disse herrene i dag tenker stedet.

Den dag i dag holder Utenriksdepartementet (UD) til i bygget Victoria Terrasse, og vi tenkte derfor at det hadde vært nyttig å få intervjuet noen fra dette departementet. Vi fikk komme på et besøk og gjennomføre et intervju med en fagdirektør der. Dette hjalp oss både med den fysiske stedsanalysen, men også med å få et inntrykk av hva de som jobber i Utenriksdepartementet tenker om bygningen og historien til bygget.

Vi har altså valgt å skrive en beskrivende oppgave, der vi beskriver byggets betydning og byggets betydning for stedet, og ulike menneskers tilknytning og tanker til Victoria Terrasse. Vi kommer inn på hvordan ulike mennesker forholder seg til bygget, og knytter dette opp mot ulike teorier. I tillegg har vi brukt ulike kilder og sekundærlitteratur til å belyse våre funn. Gjennom deltagende observasjon tilegnet vi oss mye nyttig informasjon. Vi valgte kvalitativ metode framfor kvantitativ. Dette gjorde vi for å ha mulighet til å svare ordentlig på problemstillingen vår, og sette oss grundig inn i intervjuobjektene tanker og meninger. Store datamengder med tall hadde ikke hjulpet oss så langt i denne oppgaven, nettopp fordi det er

snakk om subjektive opplevelser. Ved å velge kvalitativ metode har vi i tillegg til å beskrive byggets stedsbetydning fått muligheten til å se på årsaker til dette.

Når man skriver en sosiokulturell stedsanalyse, altså en analyse der man fokuserer på ulike aktørers forhold til en stedlig omgivelse, er man gjerne opptatt av å få fram tre ting; stedsbruk, stedsbilder (forestillinger om stedet) og stedsinteresse. Vi har altså valgt å sette ulike aktørers tilknytning til Victoria Terrasse opp mot hverandre, og sett på sammenfallende og stridene interesser til stedet. Vi har vært nøye med å se på hva slags rolle eller posisjon aktørene har til stedets stedsutvikling, og hva slags felt i samfunnet aktøren befinner seg i. Dette er altså vesentlig informasjon man må ta i betraktning, ved utvelgelsen av hvem man skal bruke som aktører i en forskningsoppgave.²

1.5 Hva er «sted»?

I geografisk sammenheng brukes «sted» om et avgrenset område, en del av et landskap eller område i større eller mindre skala. Det kan være naturlig eller menneskeskapt. Et sted har alltid et navn. «Sted» kan brukes for eksempel om en by, et enkelthus, en gård eller en bydel. Begrepet sted handler ikke bare om fysisk struktur, stedet må også ha en identitet. Det er dermed vanskelig å si noe bastant om formen til et sted, fordi det er mye opp til enkeltpersoner å dømme dette. Derfor er det også vanskelig å gi en klar definisjon av hva et sted er, fordi det kan defineres på mange måter. For at et sted kan defineres som sted må det foreligge et forhold mellom mennesker og stedet, stedet må ha en mening for noen. Minner og følelser rundt et sted er med på å opprette stedets identitet, og stedet kan bli nærmest som en del av menneskets identitet. Dette gjelder da steder som en har noen form for tilknytning til, da gjerne hjemsted.³ Sted skapes ved fysiske grensesettinger og av tanker og følelser tilknyttet til området. Derfor sies det at et sted har både en fysisk struktur, altså bebyggelse og natur, og en kulturell og sosial struktur. Oppfatningen av sted har gått i stor grad fra «fysisk determinisme», hvor omgivelser, dimensjoner og farger ble sett på som faktorer som påvirker adferd, til et syn på forhold mellom mennesker og omgivelser som dynamisk og interaktivt. I David Canter's – professor i psykologi – tradisjon er sted sett på som et produkt av fysiske kjennetegn, menneskelige konsepter og aktiviteter.⁴

² <http://www.nibr.no/filer/Sosiokulturelle%20stedsanalyser.pdf>

³ Nystad, J. F. (2001). *Samfunnsgeografi*. Oslo: Læremiddelforlaget AS (s. 43)

⁴ Hauge, Å. L. (2007) «Identitet og sted: En sammenlikning av tre identitetsteorier»

1.6 Feilkilder

Når man skriver en forskeroppgave må man alltid ta i betraktning at feilkilder kan forekomme. Feilkildene ved vår forskning kan være et par ting. For det første har vi intervjuet personer om minner fra krigen, hvilket er veldig lenge siden og minner kan lett svekkes i løpet av så mange år. Vi kan også ha mistolket noe av informasjonen vi har fått gjennom våre intervjuer eller vi kan ha gjengitt intervjuene feil. Disse faktorene til sammen betyr at vi mulig kan ha noen feilkilder i vår oppgave, men vi føler at vi har gjort alt vi kan for å unngå dette, ved å være flinke til å stille oppfølgingsspørsmål ved intervju for å være sikre på at vi ikke misforstår intervjuobjektene. Vi har også vært nøye med å notere under samtalene, slik at vi ikke skulle gå i surr med hvem som sa hva. Etersom intervjuenes baktanke har vært å kartlegge folks kjennskap og kunnskap til stedet er det heller ikke så vesentlig for oss om for eksempel krigsveteranene ikke gjenga hundre prosent korrekt informasjon fra krigen, fordi det er deres nåværende tilknytning til stedet som er mest relevant for vår oppgave. En annen mulig feilkilde kan knyttes opp til stedsbegrepet fordi gjennom denne prosessen har vi forstått at det er et begrep som er vanskelig å definere samtidig som det er et begrep som er vanskelig og forstå. Dette gjør at det har vært vanskelig å tolke intervjuobjektens utsagn fordi det er usikkert om vi har hatt samme oppfatning om hva et sted er.

1.7 Forskningsetikk

Vi spurte alle intervjuobjektene om de ønsket anonymitet. Vi fikk tillatelse til å oppgi både navn og alder til alle intervjuobjektene, bortsett fra én som vi derfor har gitt et pseudonym. Det at intervjuobjektene ikke hadde noe imot å oppgi personopplysninger gjør at vi mener informasjonen vi har fått er troverdig og oppriktig. Særlig var vi nøye med informasjonen vi fikk av krigsveteranene i forhold til om vi kunne oppgi alt eller om noe er for sårbart eller regnes som hemmelig.

I ettertid funderte vi på hvorfor denne ene personen ønsket anonymitet, og kom frem til at personen antageligvis var usikker på informasjonen den hadde kommet med under intervjuet. Utover anonymitetsspørsmålet spurte vi på forhånd om tillatelse til å ta bilder av både motiver inne i Victoria Terrasse og av krigsveteranene.

2. Victoria Terrasse som sted

2.1 Fysisk stedsanalyse

For å forstå det sosiokulturelle aspektet ved et sted er man nødt til å gå inn på det fysiske ved stedet. Derfor skal vi foreta en fysisk stedsanalyse før vi går inn på selve analysen. Å foreta en fysisk stedsanalyse vil si å gi en beskrivelse av den historiske utviklingen, landskap, bebyggelsen, byggets organisering og andre fysiske elementer.

Samfunnsgeografi er et romlig fag, og man er nødt til å forstå “rommet”, som i vår oppgave er stedet Victoria Terrasse. Den fysiske stedsanalysen skal hjelpe oss å forstå de estetiske og funksjonelle kvalitetene ved stedet⁵, som igjen er med på å gi oss et bilde på hvorfor folk har ulike tilknytninger til stedet, Victoria Terrasse.

2.1.1 Historisk utvikling

Victoria Terrasse er en gate og et bygningskompleks i Oslo sentrum. Victoria Terrasse ble bygget i 1880 og fungerte da som et leilighetskompleks.⁶ Formålet med Victoria Terrasse var å gi slottet et mer passende og flott naboskap⁷. Kjøpmannen Peter Peters (1821-96) var hovedinteressent i Petersborgcompagniet som stod bak oppførelsen av Victoria Terrasse. Med deres initiativ ble det igangsatt planer for bygging av det fasjonale leiegårdskomplekset.⁸ Derfor het leiegårdskomplekset lenge Petersborg. Fra å være et slumområde på folkemunne kalt «Røverstatene»⁹ ble Victoria Terrasse landets største og mest eksklusive leiegårdskompleks. Hovedarkitekten var Henrik Thrap-Meyer. I Victoria Terrasse bodde blant annet Henrik Ibsen i en kort periode. Bygget ble oppkalt etter den svensk-norske kronprinsesse Victoria. Det ble overtatt av den norske stat i 1913 hvor det ble brukt til flere statlige formål, slik som kontorer for det norske politiet og ulike departementer. Under andre verdenskrig ble Victoria Terrasse okkupert av det tyske statspolitiet Gestapo, hvor de brukte stedet som sitt hovedkvarter. Allierte styrker bombet Victoria Terrasse to ganger, i september 1942 og i desember 1944. Aksjonene traff ikke sitt mål. I 1942 ble et nabobygg av Victoria Terrasse rammet og i 1944 ble blant annet en trikk truffet, og mange sivile omkom.¹⁰

⁵ <http://www.nibr.no/filer/Sosiokulturelle%20stedsanalyser.pdf>

⁶ Se bilde nummer 2

⁷ http://www.plan-og-bygningsetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/plan-%20og%20bygningsetaten%20%28PBE%29/Internett%20%28PBE%29/Dokumenter/Filer%20utlagte%20saker/2012/Vikaterrassen_forslagsaksfr emstilling.pdf

⁸ Myhre, J. E. (1990) *Oslo bys historie*. Oslo: Cappelens Forlag (s. 271)

⁹ <http://www.artemis.no/arc/historisk/oslo/bygninger2/victoria.terrasse.html>

¹⁰ Se bilde nummer 3

I 1955 brant det i flere deler av bygningen, og en rekke viktige arkiver gikk tapt. Utenriksdepartementet bygde et nytt bygg på bombetomten øst for den gamle fra 1961 til 1963. Denne delen av bygget ble rehabilitert i 2002¹¹. I dag har Utenriksdepartementet sine lokaler på terrassen.

2.1.2 Natur og landskap

Victoria Terrasse ligger som sagt midt i Oslo sentrum, og stedet og dets omgivelser ligger i et bylandskap. På siden av bygget som vender ut mot 7. juni-plassen er det blomsterbed og noen trær plantet. 7. juni-plassen ligger rett ved siden av Victoria Terrasse, med Nils Aas' statue av Haakon VII - Norges første konge etter unionstiden. I nærheten ligger Oslo konserthus og Slottet. Stedet ligger i gåavstand fra både trikk, buss og t-bane. Skrått nedenfor ligger Vikaterrassen hvor en rekke butikker og serveringssteder holder til. I tillegg finner vi hovedhallen til Nationaltheatret stasjon rett under 7. juni-plassen.

2.1.3 Bebyggelsens organisering og andre enkeltelementer

Stedet ligger opphøyet over Vikaterrassen, hvilket gir bebyggelsen en autoritær plassering. Byggets plassering og historie gir stedet et formelt preg. Victoria Terrasse består av tre bygninger.¹² Utenriksdepartementet holder til i to av disse. I det tredje holder blant annet Statsbygg til.

Bygningen er hvit med grønne markiser. Den har fasader av pusset tegl og fasadeornamenter i nyrennesanse-stil. Bygningen har kupler og spir, med tak dekket av skifer.

På en av nordkvartalets kortfasader henger et rundt, blått skilt med hvit skrift. Skiltet er satt opp av Oslo Byes Vel for å informere om byggets rolle som Gestapos hovedkvarter fra 1940-1945. Mer detaljert får vi også vite at mennesker ble torturert og avhørt i denne bygningen.

Høsten 2008 ble det satt opp en paviljong signert Snøhetta utenfor hovedresepsjonen til Utenriksdepartementet. Denne paviljongen var til ære for og til informasjon om VM i ski som fant sted i 2011. I mars 2012 ble bygningen demontert for å brukes et annet sted.¹³

¹¹ [http://no.wikipedia.org/wiki/Victoria_terrasse_\(Oslo\)](http://no.wikipedia.org/wiki/Victoria_terrasse_(Oslo))

¹² Se bilde nummer 4

¹³ Skagestad, O. G. (4/2012) *Rapport fra hovedstaden: Rusletur rundt Ruseløkka*. St. Hallvard, Oslo Byes Vel

2.2 Feltarbeidet

Vi brukte omtrent en måned på å gjennomføre alle intervjuene og observasjonene. Vi begynte feltarbeidet vårt med å intervju tilfeldig personer som befant seg utenfor Victoria Terrasse. Her kom vi i kontakt med ulike mennesker i et bredt aldersspekter, både fra Oslo og utenfor hovedstaden. Vi gikk frem med å stille spørsmålene «Kjenner du til historien til bygget Victoria Terrasse, og hva er ditt forhold til stedet?» Hvis de hadde kjennskap til historien, forhørte vi oss også om dette var noe de reflekterte mye rundt eller tenkte på. Vi var opptatt av å få fram hvor ofte personene befant seg på området, og hva de i så fall foretok seg der.

Hverken Hermann (18) fra Ski, eller Marius (17) fra Oslo kjente til byggets historie, og begge bruker stedet som et møtepunkt eller en gate de bare passerer. For rundt et halvt år siden hadde ingen av dem vært i gaten før, og de hadde heller ikke gjort seg opp noen spesiell formening om stedet eller bygget. Også andre tilfeldige personer som befant seg i gaten ved Victoria Terrasse hadde lite, eller ingen kjennskap til bygget, og vi observerte at det var mange som bare hastet forbi, og tydelig brukte gaten hovedsakelig som en passasje for å komme seg fra A til Å.

Vi intervjuet i tillegg en del jevnaldrende elever ved Elvebakken videregående skole, og forventningene våre var at noen i det minste ville kunne si oss noe om bombingene, eller stedets betydning under krigen. Ikke én elev kunne noe om dette, og de fleste kunne heller ikke fortelle oss om hvor Victoria Terrasse ligger: «Victoria Terrasse? Vel, det har jeg aldri hørt om. Hva er det for noe?» (Elev ved Elvebakken Vgs.). Den generelle oppfatningen vi fikk etter å ha vært utenfor bygget, og forhørt oss om de tilfeldige intervjuobjektene kjennskap til Victoria Terrasse, ble altså forsterket gjennom de intervjuene vi gjennomførte på skolen.

Vi intervjuet også Linn (46), som driver en av butikkene i Vikaterrassen, og Mette (35) som jobber deltid i en annen butikk i gaten. Linn har jobbet i butikken i mange år, og forteller at hun ikke tenker noe særlig over krigen, eller at den har påvirket området i noen grad. Hun forteller at hun synes det er synd at området er såpass gjemt, fordi stedet karakteriseres av et eksklusivt og unikt preg. Mette derimot var ikke helt sikker på hvor bygget lå, og hun kjente derfor heller ikke til byggets historie. Hun kommenterte at området er stille, og også hun ser på gaten som en gjennomgangspassasje til Aker brygge.

Vi fikk også intervjuet en behjelpelig historielærer ved skolen, for å undersøke hvor mye kjennskap hun hadde om Victoria Terrasse, i tillegg til at vi fikk snakket litt med tre andre historielærere. Det viste seg at tre av fire lærere ikke hadde særlig kunnskap til historien rundt bygget, og dette forbauset oss. Vi har også snakket med flere bekjente i ulike alder og ulike yrker, blant annet våre foreldre, og også de hadde lite kjennskap til byggets historie. Unntaket var noen av besteforeldrene våre, som satt inne med mer kunnskap. Jon Arne Bakken (79) fortalte «Jeg husker godt hva Victoria Terrasse ble brukt til under krigen, vi visste riktignok lite av hva som faktisk foregikk der inne, men vi hadde våre anelser. Jeg var 11 år da bombingene på Victoria Terrasse skjedde. Stedet ble sett på som ett torturkammer.»

Gjennom deltagende observasjon, og flere besøk på stedet la vi merke til at det var svært få, eller ingen turister der. Dette kan skyldes to grunner, det er faktisk nesten ingen informasjon om stedets historie der, og det er ingen ting å se på eller etter. Kun Oslo Byes Vel lille oppslag på bygningen mot 7.juniplassen informerer om Gestapos tidligere okkupasjon av bygget. Samtidig er det interessant at hverken VisitOslo¹⁴ eller OsloGuide¹⁵ reklamerer for dette stedet i noen som helst form, hverken med bilder eller i sine sightseeingsruter. Fakta er at sightseeingbussen i Oslo har stoppesteder som Hard Rock Café og Christiania Royal, men ikke Victoria Terrasse¹⁶. En annen faktor som må tas i betraktning når det kommer til at vi opplevde så lite turisme på stedet er tiden på året, at det er kaldt ute, og utenfor turistsesong.

I dag holder som tidligere nevnt Utenriksdepartementet til i bygget. Vi var i kontakt med Odd Gunnar Skagestad som er fagdirektør (marineressurser) hos Utenriksdepartementet. Da vi besøkte han fikk vi inntrykk av at de fleste ansatte har kjennskap til stedets historie. Det fikk vi også bekreftet av tre tilfeldig utvalgte ansatte som vi var så heldig å få intervjuet et par uker før. Skagestad viste oss rundt i bygget¹⁷, og han fortalte at han ikke tenker noe på byggets historie når han jobber, eller at man merker noe til Gestapos tidligere tilhørighet. En av de tilfeldige ansatte som vi også fikk intervjuet, Ragnhild fortalte derimot: «Jeg synes det er nifst å gå ned i arkivet i kjelleren, jeg får grøssninger av å tenke på at Gestapo hadde celler der».¹⁸ Byggets historie dukker derfor opp i bevisstheten hennes når hun befinner seg i kjelleren i

¹⁴ <http://www.visitoslo.com/no/>

¹⁵ <http://www.osloguide.no/>

¹⁶ <http://www.oslotours.net/?event=offer.detail&offerId=2148>

¹⁷ Se bilde nummer 8 og 9

¹⁸ Vedlegg intervju nr. 8

bygget, og hun beskriver det som at hun får dårlige «vibber». De to andre ansatte forteller begge at de har kjennskap til historien, men at det ikke er noe de tenker på til vanlig.

En stund etter vi hadde gjennomført den deltakende observasjonen og intervjuene, dro vi på vaffeltorsdag på forsvarsmuseet. Der hadde vi avtalt et møte med krigsveteranene, som alle var aktive i motstandsbevegelsen under krigen. De var mottakende og åpne om krigstiden, og intervjuet ble raskt et hyggelig kafébesøk. Oddvar Bjørge (92) fortalte om sin livshistorie, deriblant at han ble satt i fangenskap som 23-åring¹⁹, og ført til Victoria Terrasse. Han jobbet med illegale aviser under krigen, og ble derfor arrestert av det tyske politiet. Der satt han bare et par dager, før han ble flyttet til Bredtvet, på grunn av bombingene i 1944. Han hadde i forkant fått beskjed om at bombingene skulle skje, men husker ikke fra hvem. På Victoria Terrasse satt han i enecelle, og hadde derfor ingen kontakt ut. Den dag i dag tenker han først og fremst på bombingene av bygget når vi nevner Victoria Terrasse, men påpeker også at han synes at bygget er svært pent. Bjørge har derfor en helst spesiell tilknytning til stedet, fordi han selv har sittet der som fange.

Finn Ramsøy (92) og Åge Aulie (83) hadde også mye å fortelle om krigen og deres forhold til Victoria Terrasse. Ramsøy var medlem av Milorg, en militær motstandsorganisasjon i Norge under andre verdenskrig. Ramsøy gikk på befalsskolen da krigen brøt ut. Han opplevde å miste en veldig god venninne som uheldigvis satt på trikken under bombingene i 1944. Han forbinder derfor hovedsakelig Victoria Terrasse med denne katastrofen. Flere av vennene hans ble tatt av det tyske politiet under krigen, men han vet ikke om de ble ført til Victoria Terrasse, eller henrettet et annet sted. Ramsøy fortalte i tillegg at Victoria Terrasse var et sted de holdt seg unna, for de hadde ikke noe der å gjøre, og alt som skjedde i dette bygget var svært hemmelig. Aulie kom derimot fra Nes, i Akershus, og hjalp til med å smugle flyktninger over svenskegrensen. Broren og faren hans befant seg i Oslo den dagen Victoria Terrasse ble bombet, og han forteller: «Hvis jeg skal beskrive stedet med tre ord, så forbinder jeg det hovedsakelig med urettferdighet, fangenskap og tortur».²⁰

Felles for de tre krigsveteranene er at Victoria Terrasse er et sted de alle ville holde seg unna under krigen. I dag er det et sted de har lite med å gjøre, og de oppholder seg aldri der.

¹⁹ Se bilde nummer 5

²⁰ Vedlegg intervju, forsvarsmuseet nr.13

Møte med disse flotte herrene var utrolig spennende, samtidig som det var grusomt å høre på fortellingene om hva de hadde opplevd under andre verdenskrig. Det var en helt annen opplevelse å snakke med levende kilder enn å få informasjon fra bøker. Vaffeltorsdag ble en vekker for oss, om at folk i dag vet og kan alt for lite.

3. Analyse og diskusjon

3.1 “Folk flest vet lite”

Etter å ha samlet inn alt empiri, satt samtlige av oss igjen med oppfatningen om at folk generelt har lite kunnskap om Victoria Terrasse. Det foreligger en enda større mangel på kunnskap hos de yngste intervjuobjektene, enn hos de eldre intervjuobjektene. Ved bruk av definisjonen «eldre», tenker vi på de som er 40 år og oppover. Svært få kjenner til at bygningen ble brukt som fengsel av Gestapo under krigen, og flere vet heller ikke hvor Victoria Terrasse ligger: «Victoria Terrasse? Hvor er det?» (Mette, ansatt i en klesbutikk i Vikaterrassen). Hos de eldre intervjuobjektene, er det derimot flere som har kunnskap om Victoria Terrasse. De fleste fra 40 år og oppover har hørt om at Gestapo hadde sitt hovedkvarter der: «Victoria Terrasse? Er ikke det den bygningen hvor Gestapo holdt til under 2.verdenskrig? Eller var det ved Handelsgymnasium? Husker ikke helt, så du må ikke spørre meg» (Trond, ansatt ved Oslo konserthus). Like fullt er det et fellestrekk hos samtlige intervjuobjekter, foruten de kvalitetsmessige kildene vi har brukt: ingen har hørt om bombingene av Victoria Terrasse.

Hos Utenriksdepartementet fikk vi en annen oppfatning av folks kunnskap om Victoria Terrasse. Her kan personalet bemerkelsesverdig mer, sammenlignet med de andre intervjuobjektene. Odd-Gunnar Skagestad, fagdirektør ved Utenriksdepartementet, har dessuten skrevet om Ruseløkka og Victoria Terrasse for *St. Hallvard* (Utg.: 4/2012). Han sitter med mye kunnskap vi har hatt nytte av. Likevel er det svært få av de som jobber ved UD som tenker på at Gestapo en gang har hatt sitt hovedkvarter her, og at mennesker har blitt torturert her: «nei, det tenker jeg sjeldent på. Kjelleren er jeg heller aldri i. Men det er jo et skilt utenfor bygningen der det står litt om det» (Odd Gunnar Skagestad). Krigsveteranene har på den andre siden en annen tilknytning til stedet. Da en av dem til og med har vært der under krigen. Likevel preger ikke disse erfaringene deres syn på bygningen i dag, og de synes at det er bra at bygningen blir brukt til noe nyttig: «Jeg har ikke et spesielt forhold til Victoria Terrasse. Men det er jo greit at bygningen blir brukt til noe nyttig» (Finn Ramsøy).

Etter at vi ble ferdig med de første dagene med intervjuarbeid, fikk vi en mistanke om at det kunne foreligge enten et generasjons-, utdannings- eller klasseskille mht. hvem som hadde lite og mye kunnskap. Vi fikk forøvrig en mistanke om at det skulle foreligge et enda større generasjonsskille. Skillet er synlig, men det er ikke av betydningsfull art mht. prosjektet. Det foreligger ikke et stort skille, men et minimalt. Forskjellen er at våre medelever på skolen ikke vet hvor bygningen er: «Victoria Terrasse? Aldri hørt om. Å, ja. Er det bygningen UD holder til? Der har jeg jo vært ved flere anledninger» (elev ved Elvebakken Vgs.). I midlertid har de aller fleste på en alder av 40 og oppover kan plassere bygningen geografisk og knytte det opp til Gestapo. Men det later til at kunnskapen stopper der: «Jeg vet ikke mye om Victoria Terrasse, så håper dere ikke skal bruke meg som historisk kilde. Men jeg vet at Gestapo holdt til der under okkupasjonstiden» (Historielærer ved Elvebakken Vgs.). Dermed vil vi ikke si at det foreligger et aldersbetinget mønster, for det som er sikkert, er at av de vi har intervjuet, har svært få kunnskap om Victoria Terrasse.

Selv om vi selv ikke satt med mye kunnskap om bygningen da vi iverksatte prosjektet, hadde vi trodd at situasjonen skulle være annerledes hos osloborgeren. Vi trodde at Victoria Terrasse skulle ha en mer sentral plass i folks bevissthet med tanke på den mangfoldige historien, den sentrale plasseringen og arkitekturen til bygget. Tilsynelatende var det ikke slik.

3.2 «Ikkested»

Et sted er som tidligere beskrevet både et avgrenset geografisk område, så vel som de individuelle følelser og oppfatninger subjekter har til et sted. Det vil altså si at det må foreligge en tilhørighet til det avgrensede geografiske område, for at det aktuelle område skal bli definert som et sted. Likevel finnes det også avgrensede områder som ikke har denne tilhørighetsfølelsen. "If a place can be defined as relational, historical and concerned with identity, then a place which cannot be defined as relational, or historical, or concerned with identity will be a non-place"²¹. Det vil si at et «ikkested» er et sted uten identitet, historie eller relasjoner.

Begrepet kan bli brukt om midlertidige steder, det vil si steder der man opptar seg kun for en avgrenset og midlertidig periode, slik som kjøpesenter, flyplasser eller motorveier. Begrepet «ikkested» har vi hentet fra den franske sosialantropologen Marc Augé, og han forklarer at «ikkestedene» kommer som et følge av supermoderniteten. Et kjennetegn ved

²¹ Augé, M, «Non-places», <http://www.acsu.buffalo.edu/~jread2/Auge%20Non%20places.pdf>

supermoderniteten er at det gamle blir glemt, og blir erstattet med det nye²². De historiske elementene til stedet kan da bli fortrent av alle de nye elementene som tar del i stedet. Vi kan for eksempel vise til opprettelsen av Vikaterrassen under Victoria Terrasse. Vikaterrassen er en handlegate med kaféer og klesbutikker, i likhet med kjøpesentre. Vikaterrassen er altså et midlertidig sted. Som et følge av mangelen på kunnskap hos intervjuobjektene, var det flere som henviste til Vikaterrassen da vi spurte om Victoria Terrasse. Folk blander altså Vikaterrassen og Victoria Terrasse.

Det vi fant av intervjuene var at folk hadde lite kjennskap til Victoria Terrasse. Det forelå enten ingen eller svært få relasjoner til bygningen: «Om jeg har noen tilknytning til Victoria Terrasse? Vel, jeg har møtt kjæresten min her for å drikke kaffe» (Marius, tilfeldig forbigående utenfor Victoria Terrasse). Til tross for at vi intervjuet mennesker som oppholdt seg i umiddelbar nærhet, var det svært få av disse intervjuobjektene som kjente til bygningen. Victoria Terrasse ble av mange ansett som et passeringsspunkt, altså et midlertidig sted, som ikke ga en nærhetsfølelse eller tilhørighet. Her kan vi se at det foreligger mangler på relasjoner og identitetsfølelsen. Kun en arbeidsplass: «Vet ikke, jeg bare jobber her» (Mette, ansatt i en klesbutikk i Vikaterrassen). Derfor kan vi se at det foreligger likhetstrekk mellom et «ikkested» og Victoria Terrasse.

3.3 Årsaker til at det kan være et «ikkested»

Kan Victoria Terrasse være et «ikkested»? Dersom det skulle vise seg å være at Victoria Terrasse er et «ikkested», må vi finne ut av hva årsakene til det kan være. Først må vi se på historien til bygningen. Bygningen har vært en arbeidsplass for offentlig virksomhet siden 1913, med unntak av Gestapo-tiden. Politiet har hatt sitt hovedkontor der, og det har vært bibliotek der. Dette er servicetjenester. Dessuten har bygningen blitt brukt til så mye. Det kan da være at stedet kun har blitt brukt som et midlertidig sted hos den gjennomsnittlige nordmann. Likevel er ikke stedet et midlertidig sted for de som jobber i Victoria Terrasse. Bygningen er deres arbeidslokaler, og her oppholder de seg hver eneste arbeidsdag. Relasjoner og tilhørighetsfølelser er altså individuelt.

En annen ting vi for øvrig har bemerket oss, er at da vi startet prosjektet kunne vi svært lite. Umiddelbart tenkte vi ikke særlig over det, inntil vi fikk mer kunnskap om bygningen, og da vi innså at så få andre mennesker hadde kjennskap til bygningen ble vi nysgjerrige. Da vi startet opp med prosjektet i januar, hadde vi akkurat gjort oss ferdig med Norge i

²² Augé, M, «Non-places», <http://www.acsu.buffalo.edu/~jread2/Auge%20Non%20places.pdf>

mellomkrigstiden, og hadde så vidt begynt med 2.verdenskrig og okkupasjonstiden i Norge. Noe vi raskt bemerket oss da, var at det ikke var noen opplysninger om Gestapos hovedkontor i Norge – Victoria Terrasse. Ikke én eneste gang var bygningen nevnt. Vi snakket med historielæreren til en i forskningsgruppen vår, og en annen svært bemerkelsesverdig opplysning, var at hun hadde rimelig lite kjennskap til Victoria Terrasse. Dessuten hadde hun aldri hørt om bombingene av Victoria Terrasse. Lokalhistorie har ikke stor plass på kompetansemålene i historiefaget, og det gjelder særlig når det kommer til andre verdenskrig. En årsak til det kan være at 2.verdenskrig har en svært omfattende historie, og for at elevene skal få innsyn i krigen, må elevene lære lite om alt. Hendelser må bli forenklet for at det skal få plass i skoleplanen. Det kan dermed virke naturlig at Norge ikke blir sidestilt med Sovjetunionen og USA i skoleplanen. Like fullt er det oppsiktsvekkende at Victoria Terrasse ikke blir nevnt en eneste gang i læreboken under kapitlet om okkupasjonstiden i Norge.

Et annet moment som kan tilsi at Victoria Terrasse er et «ikkested», omhandler byplanlegging og norsk kulturpolitikk. I anledning VM 2011 ble det bygd en paviljong rett utenfor Victoria Terrasse. Denne paviljongen har et omstridt omdømme. I utgave 4/2012 av *St. Hallvard* beskriver Skagestad hva slags inntrykk denne paviljongen har mottatt. Han beskriver paviljongen som en «utformet trekasse med stående bordkledning i glinsende parkett-kvalitet»²³. Paviljongen står ikke i stil med landskapet rundt, eller Victoria Terrasses ærverdige arkitektur. Dette eksemplet skildrer også norsk kulturpolitikk mht. kulturarv. I andre land, som f.eks. Russland og Tyskland, blir viktige historiske begivenheter tatt godt vare på. På hver historiske plass er det en beskrivelse av hva som har skjedd der. Vi har for øvrig Oslo Byes Vel her i Oslo, som tar vare på historiske begivenheter også. Men det er i så liten forstand, at det kun er ett blått skilt på den ene veggen på bygningen som lyser «GESTAPO». Her kan vi trekke inn supermodernitetens konsekvenser. Det gamle blir erstattet med det nye. Det kommer nye «signalbygg» som fortrenger historien, og dermed mister stedet sin historiske betydning.

3.4. Videre forskning

Definisjonen på et «ikkested» er et sted uten relasjoner, historie og identitet. Vi har observert at folk ikke har mye kunnskap om Victoria Terrasse. Derav foreligger det få relasjoner, assosiasjoner og forbindelser mellom bygningen og osloborgerne. Dermed kan vi se at det foreligger likhetstrekk mellom et «ikkested» og Victoria Terrasse, og likhetstrekkene er

²³ Skagestad, O. G. (4/2012) *Rapport fra hovedstaden: Rusletur rundt Ruseløkka*. St. Hallvard, Oslo Byes Vel

bemerkelsesverdige. Kan Victoria Terrasse da bli definert som et «ikkested»? Denne problemstillingen omfatter et veldig spennende område som vi gjerne skulle ha forsket videre på. Like fullt er ikke dette en problemstilling vi kan besvare i denne oppgaven, etter som vi ikke har nok empiri til å stadfeste hvorvidt Victoria Terrasse er et sted eller ikke. Det kreves enda dypere forskning på det området for å trekke en slik konklusjon.

4. Konklusjon

Det vi har funnet ut av forskningen vår vedrørende Victoria Terrasses betydning for folk, er at den betydningen er vag. Det er svært få av de vi intervjuet som kan noe om bygningens historie, og flere som ikke vet hvor bygningen ligger. Flere er også usikre på forskjellen mellom Vikaterrassen og Victoria Terrasse, og blander disse navnene. De ansatte ved Utenriksdepartementet har derimot mer kunnskap til bygningen. Like fullt tenker de ikke mye over hendelsene fra 2.verdenskrig. Krigsveteranene vi intervjuet tenker ikke så mye over bygningen i dag, og oppholder seg sjelden i området ved Victoria Terrasse.

Den konklusjonen vi kan trekke ut i fra det vi har av funn, er at betydningen til Victoria Terrasse ikke er stor. Spørsmålet ligger midlertidig for hvem bygningen ikke er av stor betydning. Da vi ikke er kommet i kontakt med Arkitekthøgskolen eller politiet, kunne muligens vinklingen ha blitt noe annerledes. Derfor kreves det forskning som går mer i dybden for å trekke en konklusjon om hvorvidt bygningens betydning er av samme grad landet rundt.

Etterord

Arbeidsprosessen har vært utrolig spennende og lærerik. Vi fant et tema som vi alle interesserte oss for og dette gjorde at motivasjonen stort sett holdt seg oppe gjennom hele prosjektarbeidet. En annen motiverende faktor har vært at vi har hatt Holberg i skolen-pris som mål.

Med dette prosjektet har vi fått enorme mengder ny kunnskap om Victoria Terrasse. Vi har lært utrolig mye om forskning, alt fra hvor mye forarbeid som må gjøres, hva en analyse skal inneholde og ikke minst har det vært lærerikt å foreta intervjuer og observere. Da vi hadde formet problemstillingen og valgt metode, planla vi hvem vi skulle prøve å skaffe intervjuer med. Vi opplevde at det var flere som ikke svarte på mailene og telefonene våre, blant annet fikk vi ikke tak i hverken Oslo Byplanlegging eller politiet. Slike skuffelser underveis var ikke forutsett og var nytt for oss.

Det at vi er en gruppe på fire jenter har lønnet seg på flere områder. Ved avtalte møter har vi alltid hatt noen som kunne stille, og intervjuprosessen gikk mye fortere enn det den ville gjort om vi var færre. Fordelene har også vært at dersom en mister motivasjon eller fokus er det alltid en eller fler som kan motivere resten. Det har også vært en fordel å være flere hoder om samme prosjekt ved at det dukker opp flere gode ideer og vinklinger, og det er mulighet for diskusjon. Men det er klart at det har vært noen utfordringer ved å være fire også. Spesielt i skriveprosessen opplevde vi det som noe vanskelig å fordele arbeidet. Vi ønsket at alle skulle få like stor mengde arbeid, samtidig som at ingen skulle få enklere oppgave enn andre. Dette løste vi på en relativt god måte etter vi bestemte oss for å lage en detaljert arbeidsplan med en skisse av oppgaven inkludert fordeling og tidsfrister. Den siste utfordringen var å lese over prosjektet for og se om vi gjentok hverandre, selve korrekturlesingen.

Kilder og litteratur

Victoria Terrasse

- Enerhaugen Arkitektkontor AS for Statsbygg (2012). «Forslagsstillers planbeskrivelse. 7. Juni plass 1 – Victoria terrasse – Vikaterrassen, Vika. Planforslag til offentlig ettersyn. Detaljregulering.» http://www.plan-og-bygningsetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/plan-%20og%20bygningsetaten%20%28PBE%29/Internett%20%28PBE%29/Dokumenter/Filer%20utlagte%20saker/2012/Vikaterrassen_forslagsaksfremstilling.pdf lest 16.4.2013
- Myhre, J. E. (1990) *Oslo bys historie*. Oslo: Cappelen Forlag
- Skagestad, O. G. (4/2012) *Rapport fra hovedstaden: Rusletur rundt Ruseløkka*. St. Hallvard, Oslo Byes Vel
- Steigan, G. T. (2012) <http://www.artemisias.no/arc/historisk/oslo/bygninger2/victoria.terrasse.html> lest 15.4.2013
- Store norske leksikon (2005-2007). http://snl.no/Victoria_terrasse lest 15.4.2013
- <http://no.wikipedia.org/wiki/Utenriksdepartementet> lest 6.4.2013
- [http://no.wikipedia.org/wiki/Victoria_terrasse_\(Oslo\)](http://no.wikipedia.org/wiki/Victoria_terrasse_(Oslo)) lest 4.4.2013
- <http://www.visitoslo.com/no/> lest 15.4.2013
- <http://www.osloguide.no/> lest 15.4.2013
- <http://www.oslotours.net/?event=offer.detail&offerId=2148> lest 15.4.2013

Faglig

- Augé, M., «Non-places», <http://www.acsu.buffalo.edu/~jread2/Auge%20Non%20places.pdf>, lest 6.4.2013
- Gabrielsen, Ida L., «Rom gitt uten mening», Det humanistiske fakultet - Universitetet i Oslo, Høst 2012
- Hauge, Å. L. «Identitet og sted: En sammenlikning av tre identitetsteorier», Fakultet for arkitektur og billedkunst, NTNU. Publisert i Tidsskrift for Norsk Psykologiforening, Vol 44, nummer 8, 2007, side 980-987
- Nystad, J. F. (2001). *Samfunnsgeografi*. Oslo. Læremiddelforlaget AS
- <http://no.wikipedia.org/wiki/Sted> lest 16.4.2013
- Ruud, M. E., m.fl. januar 2007. <http://www.nibr.no/filer/Sosiokulturelle%20stedsanalyser.pdf> lest 21.4.2013

Krigen

- Digitalt museum. «Nyttårsaften 1944 ble Victoria Terrasse...» Forsvarets museer.
http://digitaltmuseum.no/things/nyttarsaften-1944-ble-victoria-terrasse-i-oslo/FMU/FMU.402818?name=Royal+Air+Force&owner_filter=FMU&owner_filter=FMU-KM&search_context=1&count=362&pos=13 lest 17.4.2013
- Leer-Salvesen, T. og Gaarder, M. (2012) «Disse omkom i angrepet i 1944»
http://m.nrk.no/artikkel.jsp?art_id=1.8037790 lest 16.4.2013
- http://no.wikipedia.org/wiki/Bombingen_av_Victoria_terrasse lest 17.4.2013

Bilder

- http://digitaltmuseum.no/things/nyttarsaften-1944-ble-victoria-terrasse-i-oslo/FMU/FMU.402818?name=Royal+Air+Force&owner_filter=FMU&owner_filter=FMU-KM&search_context=1&count=362&pos=13 (bilde 1)
- http://oslobilder.no/OMU/OB.00657?query=victoriaterrasse&count=2&search_context=1&pos=1 (bilde 2)
- http://no.wikipedia.org/wiki/Fil:Vrak_av_trikk,_vogn_115_A-70036_Ua_0001_001.jpg (bilde 3)
- http://www.plan-og-bygningsetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/plan%20og%20bygningsetaten%20%28PBE%29/Internett%20%28PBE%29/Dokumenter/Filer%20utlagte%20saker/2012/Vikaterrassen_ros.pdf (bilde 4)
- http://oslobilder.no/BAR/A20031/Ua/0005/021?query=victoriaterrasse&count=2&search_context=1&pos=0 (bilde 6)
- <http://www.digitaltmuseum.no/things/victoria-terrasse-oslo-sett-nedenfra-med/NF/NF.07826-156> (bilde 7)

Vedlegg

Mal, intervju skjema

Del 1. Personifiserte spørsmål

1. Hva heter du?
2. Hvor gammel er du?
3. Hvor er du fra? Hvor bor du?
4. Hva jobber du som?

Del 2. Stedsrelaterte spørsmål

1. Hva er ditt forhold til Victoria Terrasse?
2. Har forholdet forandret/utviklet seg?
3. Kjenner du til historien? Utdyp hvis ja.
4. Hva synes du om bygningen?

Intervjuer

Intervjuer utenfor Victoria Terrasse. 13.mars

1. Hermann, 18 år gammel fra Ski. Bor i Ski. Han jobber som hjelpemann i lastebil. Hans forhold til Victoria Terrasse, kjører til og fra Jernia. Dette har han gjort i 6 mnd. Før det har han aldri vært der. Han kan heller ingen ting om bygget eller historien. Hermann kommenterte at han synes bygningen var stor.
2. Marius, 17 år gammel, kommer fra Oslo, og jobber. Da vi intervjuet han oppholdt han seg i Victoria Terrasse gaten, fordi han og kjæresten bruker stedet som møtepunkt. Han hadde ingen meninger om stedet, og kjente ikke til historien rundt bygget. For et halvt år siden hadde han heller ikke vært på stedet før.
3. Maylinn, 54 år gammel, og kommer fra Sandefjord. Hun er hjemmeværende. Hun og mannen satt og ventet på toget, og det var første gang de befant seg der. De kjente altså ikke til stedet fra før av, men syntes at det virket veldig koselig og rolig.
4. Linn, 46 år. Bor på Nordstrand, oppvokst på Frogner. Hun jobber som driver av butikken Rein og Rose i underetasjen på Vikaterrassen. For 30 år siden jobbet hun her som butikkansatt. Hennes forhold til Victoria Terrasse er at hun jobber her, det har hun gjort i 5 år. Det har vært det samme over mange år ettersom hun har jobbet her tidligere. Hun nevner ikke så mye om krigen, men forteller at på 80-tallet var det et par tøffe butikker i området og at "historien" setter preg på stedet. Vika var hipt tidligere, nå er det et eksklusivt og unikt preg, stedet skiller seg ut. Hun synes også det er synd at stedet er såpass gjemt.
5. Mette, er 35 år og jobber tidvis (ikke fast ansatt) i en klesbutikk i Vikaterrassen. Hun er opprinnelig fra Fredrikstad. Hennes forhold til Victoria Terrasse er ingenting. Hun jobber kun der noen ganger (hun spurte til og med «hvor er det?»). Hun har aldri gått oppe ved Victoria Terrasse og kjenner ikke til stedets historie. Hun synes bygningen er fin, og ser på området som en gjennomgangsplass til Aker Brygge. Hun kommenterer at området er stille.
6. May (pseudonym), May jobber på Stenersenmuseet ved Vikaterrassen. Hennes forhold til Victoria er at hun jobber i nærheten og at det er mange turister som fotograferer bygningen som hun ser til daglig. Hun får også mange spørsmål om hva bygningen er og hva den brukes til. Dermed sier hun at museet noen ganger fungerer som et «turistkontor». Hun sier at bygningen var det første stedet med innlagt kloakk og at de hadde et stort rotteproblem i sin tid. Dette er noe av det hun tenker mest på ved bygningen. Forholdet til bygget endret seg etter hun begynte å jobbe på museet – hun ble mer bevisst på det. Hun sier at kronprinsen hadde kontor der en gang i tiden. Hun kjenner til historien til bygget.

7. Trond, er 48 år og er fra Oslo. Han jobber i Oslo konserthus i Vika. Hans forhold til Victoria Terrasse hører sammen med jobben hans, altså han ser bygget hver dag. Han har jobbet i Oslo konserthus i 15 år, og forholdet hans til Victoria Terrasse har ikke utviklet seg spesielt over tiden. Han kjenner til at Utenriksdepartementet holder til der, og han kjenner til at Gestapo hadde sitt hovedkvarter der under andre verdenskrig. Han synes bygningen er fin og original. Han synes det nederste er litt rart og at det er et stilkrasj.

8. Ragnhild, 40 år. Bor på Sagene, født i Asker. Hun jobber som arkivkonsulent for Riksarkivet. Hennes forhold til Victoria Terrasse er at hun er her hos UD 2-3 dager i uken. Dette har hun gjort i 4 år. Før hun begynte å jobbe her så hun på området som staselig, men nå som hun jobber der ofte reflekterer hun ikke over dette lenger. Hun kan finne på å spise i gatene etter jobb eller i helgene etter hun begynte å jobbe her (bevisstgjøring). Det gjorde hun ikke tidligere. Ragnhild sier at hun visste det ble bygd på slutten av 1800-tallet, da ble det bygd som et boligkompleks, og at dette merkes da bygget har mange trapper og blant annet loftrom. Spesielt i arkivet i kjelleren synes hun det er ubehagelig å befinne seg ettersom hun kan få grøssninger av å tenke på at Gestapo hadde celler her. «Jeg synes det er nifst å gå ned i arkivet i kjelleren, jeg får grøssninger av å tenke på at Gestapo hadde celler der». Hun beskriver det som at hun får dårlige «vibber», det ligger i bevisstheten.

9. Per, 50 år, fra Majorstuen. Jobber som Seniorrådgiver i Utenriksdepartementet. Her har han jobbet i 16 år. Forholdet er jo at det er hans arbeidssted, og det er dette han har som hovedfokus. Han kjenner til historien, han nevner blant annet at bygget var hovedkontoret til Gestapo, at han er bevisst på dette, men tenker ikke på det til vanlig. Han nevner også at Ibsen bodde der en periode. Han synes bygningen er flott, men sørgelig gammel i form av at den er innvendig rått og dårlig tilrettelagt for funksjonshemmede, det er en umoderne bygning.

10. Inger, er 47 år. Fra Oppegård. Hun har jobbet 25 år i Utenriksdepartementet, og arbeider som rådgiver. Hun kjenner til historien rundt Victoria Terrasse, men gjorde ikke det da hun begynte å jobbe der. Hun mener til tross for dette at hennes forhold til stedet ikke har forandret seg med tiden. Hun sier også at hun til vanlig ikke tenker så mye på historien til bygget, bortsett fra når hun går forbi det blå skilte på høyre side av bygget, der det står forklart at Victoria Terrasse ble brukt som et hovedkvarter for de tyske politimyndighetene Gestapo. Hun synes bygningen er veldig fin, men litt upraktisk inni, med tanke på at det ble bygd som et leilighetskompleks. Det er gammelt og mange trapper, som egner seg litt dårlig i forhold til kontorbruk og slikt.

Forsvarsmuseet, krigsveteranenes vaffel-torsdag, 21.mars

11. Finn Ramsøy, 92 år. Var medlem av Milorg aktiviteten, gikk på befalsskolen da krigen brøt ut, og på krigsskolen etter 2. verdenskrig. Han var 19 år da krigen begynte. Venninnen hans omkom under bombingene i 1944 utenfor Victoria Terrasse, hun var en sivil som satt på trikken. Han forbinder derfor hovedsakelig stedet med denne "katastrofen". I tillegg ble noen av vennene hans tatt av Gestapo, eller det tyske politiet, fordi en dame i nabolaget tysta på dem. Men han vet ikke om de ble ført til

Victoria Terrasse eller henrettet et annet sted. Han fortalte at de visste lite om hva som skjedde i bygget, fordi det var veldig hemmelig, og de holdt seg unna der. Han mener også at hans eget forhold til Victoria Terrasse ikke har forandret seg noe særlig fra krigen, og at han generelt har lite å gjøre med stedet i dag. Men hvis han tenker på det, så dukker selvfølgelig minner fra krigen opp, og hans tid som forkjemper i Milorg, og minne om hans tapte venninne i bombingene utenfor Victoria Terrasse i 1944.

12. Oddvar Bjørge, født 1921. Jobbet med illegale aviser under krigen. Før jul i 1944 ble han arrestert på åpen gate etter politiet hadde vært ute etter han. Bjørge ble arrestert når han var 23 år. Banden av politimenn var aggressive og hadde maskinpistoler. De førte han gjennom Slottsparken til Victoria Terrasse. Bjørge fikk dødsstraff, men trodde aldri på at han skulle dø. Ble tatt ut for å skytes. Hans Eng ("djevelen") var legen som lærte å torturere. Hans Eng møtte opp i cellen i '44 for å finne ut hvem som skulle skytes. Bjørge hadde fått beskjed om at bygningen skulle bombes da han satt i cellen. Vet ikke fra hvem. De bombet ikke mer enn en gang - forurensing i lufta gjorde det vanskelig å se. Bjørge hadde ingen kontakt ut når han satt på cella. Det var en enecelle. De fikk mat to-tre ganger daglig. Han satt kun på Victoria Terrasse i noen dager, for de arresterte kunne ikke være der lenger pga. bombingene. Da ble de kjørt til Bredtvedt. Det første han tenker på når han hører Victoria Terrasse er bombingene, utenom det, at bygningen er veldig pen. Før krigen hadde han ikke noen spesiell tilknytning til stedet. Han tenker ikke på at Utenriksdepartementet holder til der nå.
13. Åge Aulie, født ca. 1930. Fra Nes, Akershus, og jobbet med å hjelpe flyktninger over grensen til Sverige under krigen. Broren hans var i byen den dagen Victoria Terrasse ble bombet.
«Hvis jeg skal beskrive stedet med tre ord, så forbinder jeg det hovedsakelig med urettferdighet, fangenskap og tortur».

Utenriksdepartementet, intervju. 25.mars

14. Odd Gunnar Skagestad, 69 år. Bor i Oslo (siden 63), født i Skien. Jobber som fagdirektør (marineressurser) hos Utenriksdepartementet. Har jobbet her siden 1974. Når han er på jobb tenker han ikke på historien til bygget, han mener også at man ikke merker noe til Gestapos tilhørighet under arbeidstiden. (han holder til i nord-kvartalet.) Skagestad sier at bygget har en artig historie. Byggeår 1880-tallet, flotteste bygningen da, veldig overdådig. Før var strøket en slum, det var bare et lite skur der tidligere, og mye kriminalitet. Han nevner Henrik Ibsen og Sigrid Undsets beboelse og bombenedslagene, raserte den nordlige delen. Som ble bygget opp igjen på 60 tallet, da holdt politiet til her. Tidligere har han anmeldt et lommetyveri her (1969), og leste på UDs bibliotek i studentårene.

Elvebakken videregående skole, intervju. 3. april

15. Historielærer på Elvebakken videregående skole. Har noe forhold til bygningen - aldri vært inni, men har gått forbi mange ganger, og synes det er veldig fint. Vet at det er der Utenriksdepartementet ligger, og at Gestapo holdt til der, eller sikkerhetspolitiet. Vet at det foregikk tortur der, vond historie (som Grini). Før tenkte hun at det var et flott bygg, for kommer ikke fra Oslo, så kjente ikke til historien. Men tenker kanskje ikke så mye på det nå heller. Tror hun fikk høre om det tilfeldig, ikke gjennom historiestudiet på Blindern. Knytter ikke historien opp mot bygg når de lærer. Lest det gjennom populærlitteratur, i nyere tid. De mislykka sidene ved motstandsbevegelsen er ikke så mye snakk om... Hun har ikke hørt om bombingene av bygget. Nevner at Norge får en liten plass i historien, lite om lokalhistorie. Stedet er det hemmeligste av det hemmelige, derfor vet vi ikke så mye. Hysj, hysj. Historien er med oss overalt, men vi tenker ikke så mye på det. Historiebevissthet, vi er selv et produkt av vår tid, vi ser tilbake og framover, tre tidsdimensjoner som alle har med seg.

Notater fra vaffel-torsdag med krigsveteranene

Bjørge: Victoria Terrasse var et sted vi ville holde oss unna. Men vi ser ikke på det som farlig å møte der nå.

Aulie ble brukt som ung gutt i motstandsbevegelsen. Han hadde godkjent(fullført) krigstjeneste som 10 1/2 år.

Oddvar Bjørge (1921). Jobbet med illegale aviser. Før jul i 1944, da han var 23, ble han arrestert på åpen gate av politiet. Det var en hel bande med politifolk som arresterte han. Banden av politimenn var aggressive og hadde maskinpistoler. De førte han gjennom Slottsparken til Victoria Terrasse. Det var en angiver, Anton Pedersen, en av Bjørges hjelpere, som sørget for at han ble oppdaget og arrestert. Bjørge hadde mange hjelpere og det var generelt mange som drev med illegale aviser. Illegale aviser var noe av det farligste å holde på med under krigen. Avisene gikk fra små utgivelser til gigantiske. Men det var få som klarte å holde på i en lang stund. Nyhetene som hørtes og ble videreført, var fra illegale radioer. Det var mangel på papir. Det var som regel unge jenter som bar på aviser. De klarte å "lure" tyskerne ved å se søte og uskyldige ut. "Her var tyskerne idioter." Bjørge drev med illegale aviser for å gjøre opprør mot tyskerne.

"Det første som dreper er det frie ordet." Tyskerne var livredde for sannheten. Propaganda var et viktig krigsvåpen. Grunnen til at illegale aviser ble produsert og jobbet med var at radioer ble inndratt i 1943. Mange som ble tatt for dette, ble skutt.

Hans Eng, legen og "djevelen" møtte opp i Bjørges celle i '44 for å være med på å bestemme hvem som skulle skytes. Bjørge hadde fått skader av torturen og lå på sykestua. Hans Eng og to gestapister sa "det hadde vært bedre å skyte han med en gang." Til tross for at han ble valgt ut for å skytes, trodde han aldri at han skulle dø.

Bjørge: "Noen av de verste å komme utfør var norske."

Aulie: broren hans var i byen den dagen Victoria Terrasse ble bombet. Aulie er fra Nes, Akershus. Aulie har en nabo som var statspoliti under krigen, som fikk 20 års fengsel.

Bombingen: Bjørge visste at bygningen skulle bombes, det hadde han fått beskjed om da han satt i cellen, men han husker ikke fra hvem. De bombet ikke mer enn én gang. Forurensing i lufta gjorde det vanskelig å se ut av vinduet. Bjørge hadde ingen kontakt ut når han satt på cella. Det var en enecelle. Han satt kun på Victoria Terrasse i noen dager før de arresterte ble forflyttet pga. bombingene. Da ble de kjørt til Bredtvedt.

Aulie: Det skrives mest om de dramatiske hendelsene som skjedde under krigen, men det er mange som sliter/slet med psykiske og fysiske skader lenge etterpå. Krigen er ennå ikke over for mange. Det ble dannet en rekke foreninger etter krigen for å hjelpe de med problemer. Sivile gikk ikke under betegnelsen "krigsdeltakere."

Aulie - ble flyktning i Sverige i '44. Da var han 4. klassing. Da de begynte på skole i Sverige ble de utvist pga. at de var "umulige." (Utrolig vanskelig å tilpasse seg i et annet land, i en slik situasjon.) Deretter flyttet de til Stockholmsområdet. Det fantes ikke isolasjon i husene de bodde i og alt var rasjonert. De var sultne og kalde stort sett hele tiden.

Da frigjøringsdagen kom, feiret de ikke. De hadde ikke krefter til å feire, men de var glade. Etter krigen begynte Aulie i 5. klasse. De første 10-15 årene etter krigen var et helvete. Bjørge hadde problemer med nervene etter krigen og klarte ikke studere. Han begynte å jobbe i bank og ble der til han pensjonerte seg. De har begge to krigspensjon.

Det første de tenker på når de hører Victoria Terrasse:

Bjørge: Bombingen. Utenom det, veldig pen bygning. Før krigen hadde de ikke noen spesiell tilknytning til stedet. De tenker ikke på at Utenriksdepartementet holder til der nå.

Aulie: Navnet står for fangenskap, tortur, urettferdighet.

Ramsøy: Jeg tenker ikke på noe spesielt. Jeg er der så sjeldent.

Ramsøy forteller oss om at hans om tapet på hans gode venninne. Hun satt i trikken som ble truffet av bomben til de allierte i 1944. Derfor tenker han på venninnen sin når han tenker på Victoria Terrasse.

Ramsøy: Men jeg har jo ikke noen særlig tilknytning til bygningen. Jeg er der sjeldent. Men ikke av noen annen grunn enn at jeg ikke har noe der å gjøre. Det hadde jeg heller ikke under krigen.



Utenfor forsvarsmuseet 21.mars 2013.

Fra venstre: Katrine Stake, Åge Aulie, Tyra Nyeberg, Finn Ramsøy, Ada Lunde, Oddvar Bjørge, Andrea Bakken.

Bilder

Nummer 1:



Nyttårsaften 1944 -bombingen av Victoria Terrasse.

Nummer 2:



"Pipervika og Victoria Terrasse"

Nummer 3:



Vrak av trikk, 1944

Nummer 4:



Avgrensinger av planområdet

Nummer 5:



Oddvar Bjørge i historiebok om 2. verdenskrig. Bilde av boken tatt 21. mars

Nummer 6:



"Victoria Terrasse" - 1930

Nummer 7:



1960

Nummer 8 og 9:

Bilder av et møterom hos Utenriksdepartementet. Tatt 25.mars. foto: Privat

